

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 85 auks. Atskiri numerai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Ordinimo g. vė Nr. 19).

Nr. 14 (46)

Kaunas, 1920 m. balandžio mėn. 1 diena

II metai

Sveikiname Velykų Šventėmis!

Atitaisymas.

Paskelbta „K. Ž.“ Nr. 13 Steigiamojo Seimo rinkimų § 3, p. 2 turi būti šitaip:

Rinkimuose dalyvauja visi kariškiai Lietuvos piliečiai, ne jaunesni 17 metų.

Kariškiai! Visi būkite pasirengę rikti atstovus. Kiekvienas lietuvių nepaduotas balsas, tenka ne lietuviui.

Kultūros ir Švietimo Komisijoms.

Mums trūksta žinių apie švietimo darbą atskirose dalyse. Iki šiam laikui esame gavę tik iš kai kurių dalių pranešimų. Dauguma tyli. Taigi primename visoms kultūros ir švietimo komisijoms, kad jos būtinai duotų pranešimus (raštu) Kul. ir Šv. Sekcijai apie švietimo darbą mažiausia 1 kartą į dvi savaiti.

Pranešimus daryti maž - daug šiais klausimais:

1. Kas daroma Kultūros ir Švietimo Sekcijos darbo programai įgyvendinti:

a) ar įsteigta kareivių mokykla ir kaip sutvarkytas mokslas;

b) ar yra skaitykla ir knygynėlis;

c) ar įsteigta kareivių rūmai (klūbas) ir kas juose yra;

d) ar rengiami vakarai, koncertai, pasilinksminimai etc.

e) kas daroma sporto ir ekskursijų reikalui.

2. Ar rengiamos paskaitos ir kas jas laiko.

3. Kas sudaro Kultūros ir Švietimo komisiją (vardas, pavardė, laipsnis) ir kas jos pirmininkas.

Kultūros ir Švietimo Komisijos te prašo visų, kurie keliauja į Kauną užėiti į Kult. ir Šviet. Sekciją (Duonelaičio g. vė Nr. 2 prieš buvusius prezidento rūmus) pasitarti švietimo reikalais.

Gen. Št. Lit. Sk.

Kultūros ir Švietimo Sekcija.

Karo apžvalga.

Kovo 22 d. — kovo 29 d.

Santykiai su lenkais. Nemažai domės patraukia Vyštyčio miestelis, kurį lenkų skverbimasis Lietuvos įbruko ypatingai keiston padėtin. Demarkacijos linija, pradedant nuo Vokietijos rubežiaus, eina tuoju už Vyštyčio 1—2 kilometruose nuo Vištyčio ežero. Pats miestelis, stovįs prie Vištyčio ežero, pasijuto iš vienos pusės atkirstas ežeru, iš antros Vokietijos rubežiu ir demarkacijos linija ir išėjimas jam pasiliko vien pietų pusėn siaura juosta 1—2 kilometrų pločio, 4—5 kilometrų ilgio. Miestelio gyventojai pasijuto įmestais į maišą ir be nieko. Laukai ir miškai, priklausantieji miesteliui, liko mūsų pusėje demarkacijos linijos. Pavasariui besiantinant, gyventojai labai subruzdavo, daro susirinkimus, siunčia delegacijas Varšuvon ir prašo mūsų valdžios leidimo pereiti miestelio gyventojams demarkacijos liniją laukams apdirbti.

Pagal bendros demarkacijos linijos įvyko šie nuotikiai:

Kovo 21 d. lenkai apšaudė mūsų sargybą Podreisių kaime, į šiaurę nuo Smalvos.

Tą pačią dieną, naktį, apie Daugailių Untulgių kaime apie 40 lenkų užpuolė mūsų sargybą. Po smarkaus susišaudymo lenkai atsitraukė.

Kovo 22 d., naktį, 20—30 lenkų puolė mūsų užtvorą ties Nidokių miestelio. Po susišaudymo lenkai pasitraukė atgal.

Kovo 24 d. lenkai mėgino pulti mūsų užtvorą ties Pabaisko miesteliu, bet buvo atremti.

Kovo 25 d. apie 12 lenkų artinosi prie Antakalnių dvaro, bet buvo mūsų šautuvų ugnimi išsklaidyti.

Kovo 27 d., naktį lenkai puolė mūsų sargybas į šiaurę nuo Aleknių. Mūsų sargybai pradėjus mėtyti granatas, lenkai, netekę vieno nukauto, pabėgo.

Bolševikų frontas. Kaukazo kryptimi bolševikai perėjo Kubanės upę ir slenką Novorosijsko link. Užėmė Georgjevsko geležkelio stotį, bolševikai artinasi prie Piatigorsko. Tokiu būdu bolševikai spiria Denikinų armiją prie Kaukazo kalnų, ir pastaroji šiame ruošte vargiai beišsilaikys. Už Kaukazo kalnų bolševikams prisieis susitikti su naujai susitvėrusiomis nedidelėmis valstybėmis — Gruzija ir Armenija.

Vyr. Ltn. Urbaitis.

Saugokime Steigiamąjį Seimą.

Pastaraisiais metais mes, lietuviai, nuveikdami didžiausias kliūtis, liedami savo ir priešų kraują, pamazėli, žingsnis už žingsnio žengiame pri laisvės, prie savo nepriklausomos valstybės, tartum siekdami atlyginimo už visas nuoskaudas bei vargus, kuriuos mes amžiais svetimame junge kentėjome.

Ir daug vargo dėl tos laisvės pakelta, daug iškentėta, bet tos tikros laisvės, tikros nepriklausomybės dar nėra. Nėra, nes pati tauta, dar netarė savo paskutinio ir tvirčiausio žodžio: **es u nepriklausoma**. Ir toks žodis gali būti tartas tik Steigiamajame Seime.

Nepriklausomybė — didelis bei garbingas atlyginimas; Steigiamasai Seimas yra tartum durimis į tuos atlyginimo rūmus. Tik daug vargo vargusi, tik subrendusi tauta gali į tas duris įeiti. Ir mes, lietuviai, dabar stovime ties tomis durimis. Dar jos uždarytos, bet žengsime dar žingsnį, paskutinį žingsnį, ištiesime ranką, atidarysime duris ir įžengsime į tuos garbės rūmus.

Visa mūsų šalis, visa Lietuva tai tartum didelis ir gražus ūkis. Daug žmonių jame darbavosi, vargo, savo galvas už jį dėjo, bet tikro, visai teisėto šeiminko jame lyg ir nebuvo. Dabar atelna tikras šeiminkas, tikras šalies valdovas — Steigiamasai Seimas.

Steigiamasai Seimas yra žymiausiu tautos gyvenime nuotikiu. Steigiamasai Seimas renkasi tik vieną kartą. Darbuojasi gal metus, du ar daugiau, visą šalį sutvarko, išleidžia pamatinius įstatymus, pagal kurių šalis turi valdytis ir išsiskirsto. Paskui žmonės kas tris ar keturis metus renka paprastą Seimą, kuris ir valdo šalį.

Taigi Steigiamasai Seimas pirmučiausia nutaria, kad šalis turi būti **nepriklausoma valstybė**. Toks nutarimas svarbus visam pasauliui, visoms valstybėms, nes su žodžiu, kurį visa tauta per savo atstovus Steigiamajame Seime taria, visi turi skaitytis. Toks žodis daugiau sveria negu kokios nors galingos valstybės karaliaus žodis, nes tas žodis turi didelę moralės (dvasios, doros) reikšmę.

Paskui Steigiamasai Seimas nustato, kas turi kraštą valdyti; karalius, prezidentas ar gal dar kitaip. Nustato kiek metams turi būti renkamas prezidentas (jei ne karaliui pavedama valdyti), kiek metams turi būti renkamas paprastasai Seimas, kaip, kokioje tvarkoje valdininkai, ministrai ir t. t. atsako prieš Seimą.

Steigiamasai Seimas galutinai turės nutarti, ką padaryti su dvarais, nutars kokie (bent laikinai) mokesčiai turi būti mokami, kiek laikyti kariuomenės, kiek metų kariuomenėje tarnauti; nustato santykius su kaimynėmis valstybėmis ir t. t.

Bet visų Steigiamąjo Seimo darbų čia ir neišvardinsi. Paminėjome tik įžymesnius.

Steigiamąjo Seimo atidarymas, tai žymiausia mūsų tautos šventė, kokią tik mes esame turėję. Ji žymesnė už pačios Nepriklausomybės paskelbimo šventę. Todėl mes privalome ypač rimtai, iškilmingai ir gerai prisirengę Steigiamąjį Seimą sutikti.

Ant mūsų, kariuomenės, gūla ypač svarbus ir atsakingas darbas bei pareiga. Nuo mūsų, galima drąsiai sakyti, viskas dabar priguli: mes dalyvaujame Steigiamąjo Seimo rinkimuose, mes galime būti ir patys išrinkti, bet mes ir giname ir tuos rinkimus ir būsimąjį Seimą. Mažiausia kariuomenėje netvarka, mažiausia suirutė, neramumas ir gali visas darbas, vargai riekais nueiti, gali sunkiausias nelaimės mūsų žmonėms užtraukti, visą šalį ilgiems amžiams pavergti į sunkią ir baurią vėrgiją.

Saugokimės gi netvarkos! Būkime ramūs ir rimti ir neduokime kam nors tos ramybės ardyti! Neleiskime mūsų tarpe jokių karstymų, jokios agitacijos. Priešas, mūsų amžinas priešas, lenkas, dabar ypač yra budrus ir tik progos laukia, kad mus vėl pavergti. Būkime gi mes dar labiau budrūs.

Mums nedraudžiama klausyti, ką piliečiai sako, skaityti, ką jie rašo, bet kareivinėse turi būti ramu, bet į kareivines piliečiams draudžiama ateiti su partvyiu žodžiu, su partvyvės agitacijos lapeliais.

Atminkime tai iki paskutiniosios rinkimų dienos, atminkime, mes didelė atsakomybė mums uždėta.

Kar. Rus.

Mažajai Lietuvai susijungiant su Didžiąja.

Kovo 20 d. Lietuvos valstybės bei lietuvių tautos gyvenime įvyko pirmąsias svarbos politikos dalykas, būtent, Mažosios Lietuvos atstovų priėmimas laikinajon Lietuvos atstovybėn — Valstybės Tarybon.

Tą dieną Valst. Taryba savo iškilmingame posėdyje, dalyvaujant svetimųjų valstybių atstovams, pri-rinko keturis Mažosios Lietuvos darbuotojus: dr. Gai-galaitį, M. Jankų, Strekj ir Lekšą. Jie yra nuskirti Prūsų Liet. Tautos Tarybės.

Išrinktieji atstovai savo kalbose reiškė didelio džiaugsmo, pasitenkinimo, kad jų kraštas vėl gali grįžti prie savo tikrosios motinos Lietuvos ir pasižadėjo visomis savo išgalėmis padėti atstatyti Lietuvos valstybę bei ją tvarkyti taip, kad visokių pažiūrų žmonės Lietuvoje galėtų gerai, laisvai gyventi.

Tuo būdu Mažoji Lietuva 500 metų buvusi atkirsta nuo Didžiosios, kentusi per tą laiką didžiausią iš vo-kiečių pusės paniekimą bei priespaudą, 1920 m. kovo 20 d. savo išrinktųjų sūnų lūpomis pabrėžė savo tvirtą norą vėl išvien eiti su Didžiąja Lietuva, dalintis su ja nelaimėmis ir džiaugsmais.

Tiesa, kol kas tieji kilnūs Mažosios Lietuvos gyventojų norai bei pastangos nėra galima galutinai įvykdyti gyveniman, kadangi tą kraštą dabar valdo

prancūzų okupacijos kariuomenė. Bet tai yra tik laikinas reiškinys ir dėlai to patsai Prūsų Liet. Tarybos nutarimas dėtis prie Didžiosios bei mažosios Lietuvos, atstovų įstojimas Valstybės Tarybon nenustoja savo gilios dorinės bei politinės reikšmės.

Visu pirmu dabar reikės lenkams ir latviams mesti savo juokingas, niekuom nepamatuotas pretenzijas į Klaipėdos uostą.

Jie dabar aiškiai pamatė, kad Klaipėdos krašto gyventojams visai nepakeliui nei su latviais, nei su lenkais. Mažosios Lietuvos atstovai nei vienu žodeliu neprasitarė apie dėjimąsi prie lenkų ar latvių; priešingai — jie savo karštosiose kalbose žymėjo, kad jiems tik vienas kelias tepageidautinas — į Didžiąją Lietuvą, prie savo tikrųjų brolių — viengėnčių!

Matant, įvykstant abiejų Lietuvos dalių susijungimui, Lietuvos darbuotojams atsiranda dar daugiau noro dirbti Lietuvos valstybės atstatymui bei gynimui. Kiekvienam mūsų darosi aišku, jog teisėti lietuvių reikalavimai pildosi: — Lietuvos dalys viena po kitos nusikrato sunkaus svetimųjų prispaudėjų jungo ir jungiasi vienan valstybinin kūnan. Todel pas mus visus atsiranda tvirtos vilties, kad lietuvių tauta, tiek jau laimėjusi, tiek pavojų bei sunkenybių išnešusi, — laimės ir paskutinę kovą — kovą del savo tikrosios sostinės Vilniaus.

Darydami tokių griežtų žingsnių, kaip įstojimas į Valst. Tarybą, Mažosios Lietuvos darbuotojai nemaža prisidės ir prie savo krašto gyventojų būties pagerinimo, nes prancūzų okupacijos valdžia, matydama tokių lietuvių pasiryžimą bei savistovumą (reikia žinoti, kad Prūsų lietuviai įėjo į Lietuvos Valst. Tarybą prieš pranc. generolo Odry nusistatymą) turės daugiau

kreipti dėmesio į Prūsų lietuvių reikalavimus ir skaltytis su jais, o ne vien tik vokiečių melagybių klausyt ir pataikaut „vokiečių“ šunybėms.

Lietuvos vyriausybė, remdamosi Klaipėdos krašto gyventojų atstovų pareiškimais, irgi drąsiau galės imtis galutinio abiejų Lietuvos dalių sujungimo darbo, nes tuo bus tik gyvendinama gyventojų valia jų apsisprendimas. O prieš apsisprendimo teisę eiti nelabai patogiu nei santarvei, kuri pati ją iškelė, nei vokiečiams, kurie visame priklauso nuo Santarvės.

Kuomet gi Klaipėdos kraštas galutinal susijungs su Lietuva, t. y. kuomet prancūzų kariuomenė išsinešdins ten, iš kur yra atėjusi, o jos vieton atsistos mūsų kariuomenė ir Mažosios Lietuvos pajūry bus iškelta mūsų vėliava, — tuomet Klaipėdos kraštas turės didelės reikšmės Lietuvos valstybei. Mažoji Lietuva yra tas žemės sktypelis, per kurį, Lietuva susisieks su visomis pasaulio šalimis. Klaipėdos uostas yra vienintelis Lietuvos uostas ir be jo Lietuva, neturėdama laisvo išėjimo į jūrą, būtų uždaryta lyg maiše. Nemunu, o paskui jūra Lietuvos prekės galės nekliudomai plaukti į tolimiausius kraštus.

Iš Kultūros ir Švietimo darbuotės.

Neseniai pradėtas švietimo darbas kariuomenės tarpe. Jau seniau kai kurios dalys buvo daug toje srity padariusios, bet paskutiniu laiku beveik visos dalys tuo reikalu žymiai nužengė pirmyn. Visur susior-

J. Meilo.

Iš neužmirštinios praeities.

(Vaizdelis).

(Žiūr. «Kar. Žod.» Nr. 13).

Buvo puiki vasaros galo naktis. Dievų įsakyti dangaus prajovai paslaptingu šnabzdėjimu reiškė žmonėms daug dalgų: miškiniai viešpatavo miško gilumoje, laumės žlugtą žlugė, poškinio, ten padangėje nulėkė aitvaras; tačiau Meilučio mintis kilo kitur. Ten už miško į rytus, ties Pabaliu yra tai, ko širdis taip pasiilgo, kam jis yra pažadėtas. Tenai yra Sigutė, ta jo numylėtinė, brangesnė už visus turtus. — Juk jo žirgelis, pailsęs kovose, patarnautų jam ir šiandieną; kiek čia laiko truks, kol jis nuneš ten...

— Sesute, — tarė jis nebeiškentęs, pajutęs, jog čia yra Gražutė, — pasakyk, ar gyva Sigutė? — ir nekantariai įsmelgė akis į namsumą, kame ji stovėjo.

— Gyva, sveika ir klausinėja apie tave. Buvo pas ją piršlelių nuo Trakų, tačiau nėjo, — žinodama brolio širdies paslaptį, — atsakė Gražutė.

Sesers atsakas Meilučiui gyvybės įpylė į verdančią širdį, ir jis tiesiog nuėjo arklydėn, ir paprastomis žygyje rankomis pabalnojo jį. Pabalnojęs išvedė savo juodbėrėlį, tačiau užsimastęs atsisuko šlaurės vakarų link. Mintys kilo, ką reikės pasakyti mylimajai, kad išreikšti savo daugmetinį pasiilgimą, tuos karštus išsikerojusius jausmus, kurie, kaip įkaitusi geležis degina jį visur ir visada, galvoja kaip išlieti visa tai ir kaip išreikšti dėką už tai, jog ji paliko per tiek laiko jam ištikimą. Jausmas krutinėj lyg dar labiau užvirė, bet, papratęs rūščiomis kovos dienomis susivaldyti, ir dabar laikydamas žirgą, vis dar stovėjo, dar galvojo. Jo akys kaž kur pamatė ten, ką dangus su žeme susi-

stiekia. Meilutis atkreipė į tai savo dėmesį. Ten matėsi ant dangaus neplati raudona juosta. Pripratus prie tokių reiškinų, tuoj suprato, kas čia dedas.

— Lietuva pavojuje! — suriko jis galingu balsu.

Nebuvo abejojimo, jog vėl reikės joti kovon, bet susijaudinusi širdis jį kvietė žūt būt ten, pas Sigutę, apkabinti ją ir ilgu, ilgu pabučiavimu numaldyti tuos jausmus, kuriais jis žengė kovon, ir kurie išsikerojo po visą jo kūną.

Iš trobos galvatrukčiais pradėjo bėgti svečiai ir, pažvelgę į dangų, sėdo į arklius ir lėkė iš sodybos lauk, kad kuo greičiausia ginklo tvertis. Sodyboje pakilo judesys.

— Ar negeriau būtų dabar užjoti pas Sigutę, jie, tarp batų sėdėdami, gal ir gando nematys. Juk neveltui aš tiek metų praleidžiau kovose; turiu sau atlyginti, galop. O paskum į Raktuvę, — protavo Meilutis, čiupinėdamas skirtą Sigutei diržą.

Štai Gando kalne pakilo į aukštį kibirkštys ir ilgas liežuvis palaizė kalno viršunę. Jot pilin! Jau kviečia visus, kas ginklą valdo, tėvų žemės ginti. Lekia svečiai iš sodybos flesiai pilin. Pasigirdo moteriškųjų ryksmai.

— Turiu pas Sigutę nujot, o pilin gryždamas užjosiu. Reikia paslėpti Sigutę, kad žiaurus kryžiuolis nerastų, — tarė sau Meilutis ir, išoko į arklių, pasuko rytų link. Arklys sužvengė, tarytum nujausdamas kovą. Bet Meilutis staiga jį sulaikė. Galvoj staiga lyg vėsula iškilo. Ar jis čia karžygiškai daro, pas mylimą jodamas, kuomet gandas šaukia pilin? Karžygio sąžinė, būvusi rami per visus kovų metus, dabar susipurtė.

— Kur jot, ar pas Sigutę, ar tiesiai į pilin? — klausė pats savęs. Jausmai neleidžia kitur joti, kaip tik pas Sigutę; širdis tarytum nori išskoti. Bet gan-

ganizavo Kultūros ir Švietimo Komisijos, kurios visam darbui vadovauja. Del pranešimų stokos, kuriuos Kult. ir Šviet. Komisijos turėtų daryti vieną kartą į savaitę, tuo tarpu negalima duoti platesnės apžvalgos, bet šiuo kartu pasitenkinsim tomis dalimis, kurios savo pranešimų atsiuntė ar šiaip žodžiu teko patirti.

L. K. Mindaugio pulkas kultūros ir švietimo darbą pradėjo seniai. Turi įsteigtų knygynėlių. Kiekvienas pulko batalionas turi savo knygynėlius. Be to yra centrinis viso pulko knygynas, kuris esti prie pulko štabo. Knygas kareiviai gana noriai skaito. Pulke dažnai rengiamos paskaitos kareiviams. Taip kovo m. 17 d. buvo paskaitos Skipičio, k. - v. Kubiliaus ir vyr.-leit. Urbšio apie Steigiamąjį Seimą. Kovo 21 d. buvo Čerkėsio paskaita „Politinis piliečių patvarumas“. 28 — III buvo rengiama p. Leono paskaita apie Steigiamąjį Seimą. Pulke veikia kareivių krautuvė. Jau prasidėdavo kareivių mokymas kuopose. Įgyta rankvedžių, sasiuvinių. Pulke organizuojamas kareivių choras. Velykoms Kult. ir Šviet. Komisija rengia vakarėlių. Mano statyti „Tarnas įpainiojo“ ir „Dėdė atvažiavo“. 4, 5 kuopos ir puskarininkių mokykla rengia savo vakarus. Yra įsteigta kareivių skaitykla. Kaip tik rasis daugiau lėšų darbas prasiplys. Kareivių rūmų įsteigti pakol nesurastas butas.

Elektro-technikos batalionas. Įsteigta kareivių mokykla. Mokoma lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos, literatūros, higienos ir kitų dalykų. Mokoma kasdien 1 — 2 val. Knygynė yra 343 knygos. Skaitančių 95%. Tuo pačiu knygynė naudojami visi kariškiai. Skaitykla įsteigta laikinai klasė. Laikraščiai dar ne visi pareina. Rūpinamasi bendrai su visomis šančiuose stovinčiomis dalimis įsteigti bendrus karei-

vių rūmus. Gautas K. A. Vice-Minist. sutikimas atremontuoti buvusį rusų karininkų klubą. Nuo kovo m. 13 d. š. m. pradėjo veikti artistų mėgėjų kuopelė. Velykoms rengiamas vakaras. Manoma statyti „Ponas ir Mužikai“. Jau padaryta kelios repeticijos. Artistai jau ne pirmą kartą eina į sceną. Pradėjo veikti kareivių krautuvė. Produktai pardavinėjama papiginta kaina. Laukiama kuogreičiausios krautuvių centralizacijos.

Artillerijos pulkas Artillerijos pulke Kultūros ir Švietimo darbas manoma varyti kuoplačiausiai. Įsteigtas kareivių knygynėlis. Knygos skaitomos dideliu noru. Vieno knygynėlio neužteko, reikėjo įsigyti daugiau. Kiekvienai batarėjai įsteigtas dabar knygynėlis. Suorganizuota kareivių skaitykla, į kurią Kult. ir Šv. Sekcija siunčia visoklų laikraščius. Kareivių rūmai rengti seniai. Juos manoma dar labiau praplėsti. Kareivių mokykloje eina mokslas. Įgyta vadovėlių, rankvedžių ir reikalingų rašomųjų dalykų. Mokoma 2 val. į dieną. Vasaros metui manoma įsigyti visi gimnastikos ir sporto įrankiai. Dažnai rengiamos paskaitos iš visų mokslų ir gyvenimo sričių.

2-ji batarėja. Įsteigta kareivių knygynėlis. Suorganizuota kareivių mokykla. Mokoma skaityti, rašyti, geografijos, gamtos, Lietuvos istorijos. Mokslą veda batarėjos karininkai. Nepatogios fronto aplinkybės kliudo darbui; stoka žmonių ir atatinamos vietos. Įsteigta kareivių skaitykla, kuriai išrašinėjami laikraščiai. Kareivių ūpas geras ir jie noriai šviečiasi.

4-toji batarėja. Prasidėjo mokslas kareivių mokykloje. Įsteigta kareivių knygynėlis ir skaitykla kuriai parsiųdinama laikraščiai. Dažnai rengiamos paskaitos, Velykoms manoma surengti batarėjos vakarėlis. Bendras darbas eina gana sparčiai pirmyn.

das! Nejaugi jis nepaklausys bočių papročio: gaudu pasirodžius, šokti į arklį ir pilin kiek tik jėgos išneša, nejaugi jis padarys sarmatą bočių kaulams, nejaugi jam mylima brangesnė, kaip tėvynė!

O širdis, tarytum nujausdama, kaito, nerimavo, krūtinė darėsi lyg karšto švino pripildyta. Reik joti pas Sigutę...

Bet žodžiai: „Tėvynė pavojuje—kovon“ lyg ugnis akyse ir ausyse praskambėjo. Kas čia nuveiks, ar meilės jausmas, ar karžygio sąmonė?...

Šviesiau blykstelėjo gando kalne ugnies liežuviai. Sodyboje vis labiau judėjo. Meilučio tėvas irgi išvedė arklį. — Kovon!... ištarė Meilutis ir pasuko trobos link. Krūtinė kuo ne plyšo, galva paliko sunki. Jis nušoko nuo arklio ir ėjo pirkčion.

Motina verkė, laužydama rankas ir krovė daiktus slėpti, kaip seniukas nutarė, į Šimčio bala, kuri per išsirus užpuolėjamų amžius tarnavo jiems kaip vienatinė slėpimo vieta moterims ir turtui. Ką negalima buvo išnešti arba išvežti, kasė į žemes taip, jog kraugerys kryžuočiai įpuolę nieko nerasdavo. Šimčio bala turėjo savo paslaptinių vietų, kame nė žveris neatsilanko, nei dar piktesnis priešas. Ten pasislėpti reikėjo mokėti, nes slapti keliai prieinami buvo tik pamiškio gyventojams, o švietimo koja, išdrįsusio peržengti ballnio karaliją, nuklimpdavo ir nelaimingasai nebeišeidavo per amžius.

Meilutis nukabino nuo sienos geriausius Gudijos šarvus, prisimindamas buvusį jų savininką bajorą grakščiosios gudaitės tėvą. Per galvą jam perėjo nelaisvė, atsiminė gudaitę, ir Sigutės pasilgimas kaip žnyplėmis širdį suspaudė. Per galvą perėjo minėtas, kur dabar Sigutė yra, ką ji daro, gal miega margame gojalyje ir sapnuoja jį, gal irgi pamatė gandą ir skumbą, puldinėja gelbėti kruvinai sutauptą mantelę.

Jis žinojo visus takučius Pabalių girios, žinotų kur rasti kelią pas savo gyvybės jėgą. Ėjo senukas, ir Meilutis, tarytum nejučiomis užsimovė šarvus. Senukas ėjo su jaunesniu broliu Zymuku laikydamas žiburį ir padėjo rinkti ginklus ir šarvus. Pamatęs Meilutį užragino jį.

— Skubėk, jaunasis, pilin; didis pavojus graso mūsų kraštui. Seniai ėjo kalbos, jog kryžiuočiai darys užpuolimą, ir padarė netikėtai. Skubėk, o aš pakum su žirgais ir ginklais.

— Ar senukas, irgi nori pilin? — nustebes tarė Meilutis, — irgi kovon?...

— O kagi manai, kad aš sprogsiu, kaip senas šuo užpečkyj. Ne vien jūs, jauni, mokate lieti kraują, mokėjome ir mes savo laiku, neužmiršome ir dabar, nors netoli bus mano amžiui šimtas pavasarių. Išliesiu ir aš savo paskutinį kraują lašą ten, kur skamba kardai, kur žvengia juodbėriai-žirgai, kur rieda priešų galvos ir liejasi upėmis jų kratijas. Lauk priešai!...

Ir senukas skubiai pradėjo ginklus dėti. Meilutis jau užsimovė šarvus, pasiėmė tikrą kovos prietelį — kardą, dūreklį ir išspruko lauk. O moterys jau gabeno turtelį pelkėn. Močiutė, pribėgus prie Meilučio, apkabino, prispaudė prie krūtinės ir tarė:

— Menkai teko tave pamatyti, bet kaip dievai apsergėjo tave ligšioliai, te sergsti ir toliau. Apgink mus nuo priešų! — Ir pabučiavus pranyko tamsumoje. Jau Meilutis buvo bešokas į savo juodbėrėlį, kaip į jį įsikabino jaunutis broliukas Zymukas.

— Broleli, karžygi, paklausyk manęs, paimk ir mane su savim pilin, ir aš noriu būti ten, kame žvanga kardai, paimk...

— Ką, tu nori kovon? — tarė Meilutis nustebes, iš jaunučio trylikos metų Zymuko? — Nejaugi tu prie-

K. K. Vaidato pulkas. Persikėlus pulkui į 2-ojo atsargos bataliono buveinę perimtas kareivių knygnėlis ir rūmai. Laike riaušių 22—23—II—pražuvo keliolika kareivių knygnėlio knygų Kuopose ruošiamą kareivių mokyklą. Kai kur jau pradėjo veikti. Įsteigta kareivių skaitykla. Ruošiamos paskaitos. Kovos m. 28 d. buvo paskaita Leit. Matulaičio apie Lietuvos nepriklausomybę ir Steigiamąjį Seimą. Manoma ir daugiau paskaitų rengti. Velykoms norima surengti vakarėlių, darbas pradėtas nesenai, bet manoma plėčiai varyti.

Kar. A — I s.

(T. b.).

Del netikusių papročių.

Mūsų kariuomenėje vis dar ne visai išnaikinti kai kurie netikę papročiai, įvairios rūšies saivaliavimai, neišmintingi žaislai ir t.t.

Kiek toks netikęs kareivių elgesys yra žmonėms įkyrėjęs, rodo žemiau dedamas V. Folinaitės laiškas. Taigi kiekvieno padoraus kariškio pareiga rūpintis naikinti visą, kas mūsų kariuomenėje yra bloga, dargi nelaukiant vyresnybės įsakymų. Šviesesnio, susipratęsio žmogaus žodis savo mažiau susipratusiam draugui kartais daugiau reiškia, negu visa eilė įsakymų.

GERBIAMOJI REDAKCIJA!

Prašau duoti vietos Jūsų gerb. laikrašty mano prašymui į Telšiuose apsisojusią Kariuomenę, būtent: ne šaudyti ir dar sykį ne šaudyti! Ar tai vidurdienį, ar vakarais ir net naktį, vis išgirsi Telšių mieste netikėtai iš užkampio arba stačiai iš atvirų

durių, kur yra keleta kareivių, plauškinimą į gatves be tikslo, be reikalo... Kiek dėl to skundžiasi moterų, senų žmonių, net apsirgusių iš išgąščio. Ir kamgi tas gali suteikti malonumo?!

Gerbiameji broliai, Tėvynės gynėjai! Prašome Jūsų mesti kenksmingus žmonių ramumui ir sveikatai „juokus“. Juk ne vienas nelaimingas atsitikimas Telšiuose įvyko pačioj kariuomenėje dėl neatsargaus ginklų vartojimo. Juk kariuomenės mokslui yra paskirtas tam tikras laikas ir vietos už miesto.

Vadai, Viršilos, būrininkai! Į Jums mūsų prašymas: atkreipkit daugiau atydos į Jums pavestą mūsų jauną Kariuomenę, nes nuo Jūsų daug, daug priguli, kaip nuo gerų, išmintingų tėvų priguli geras vaikų auklėjimas.

Su pagarba Vlada Folinaitė
Telšių miesto Tarybos Narys.

6. 3. 20.

Kareivių balsai

I.

„Mūsų kultūra“.

Važiuodamas iš Ukmergės siauroju gelžkelio, kaž kaip netyčiom pradėjau klausytis kareivių kalbos. Labai žingeidu buvo žinoti, kokiuo reikalu labiausia nusistatę mūsų kareiviai, važinėdami gelžkeliais arba ir kur kitur naujai susieidami.

Žingeidu delto, kad tarpe vokiečių ir rusų matydavau didelį skirtumą: vokiečiai susiję dažniausiai mėgdavo kalbėti apie savo tėvynės visuomenės reika-

šams ką padarysi. Ne, tu dar perjaunas karžygiu būti, o jei nori būti juom, tai nuvesk ir paslėpk motutę su seserims baloje, kad joks sutvėrimas jų nerastų.

— Motutė ir pati ras kelio, aš ten nereikalingas. O kovos kraujas tepadaro mane karžygiu, — tarė jaunuolis, brolio besilaikydamas.

Meilučiui, klausant Žymuko žodžių, kilo pasidžiavimas, kad jo šeimoje visi yra karšti laisvės gynėjai. Pertai, kiek pagalvojęs tarė:

— Padėk senukui ginklus, žirgus atgabenti pilin, o ten mane rasi, ir aš tau parodysiu, kaip karžygis lieja kraują. Tai nežiopsok — eik! — ir sudaužęs arkliai pentniais išlėkė iš kiemo.

* * *

Laukais skubino raiti ir pėsti kas kuom nešinas, kas kardu, kas durėkliu, kas vylyčiomis, o kas tik buože. Susitikdami vienas su kitu sveikinosi:

— Gandas!

— Kovoni!

Niekas nežinojo, kas iš tikrųjų čia jiems ugnelę užkūrė, nors nujautė savo amžiną priešą — vokiečius, kurie iš seno vijo lizdą pajuryj, plėšdami plunksnas iš lietuvių sparnų. Retai kas skubančių persimesdavo vienu kitu žodžiu; visi tylėjo ir kiek galėdami, skubėjo.

Meilutis pavijo vieną būrelį raitų. Jų pasirodymas šiek tiek atkreipė akies skubėjusių karžygių, ypač nauji Meilučio šarvai.

Ugnis vis didinosi; aiškiai matėsi dangun skrendantis spiečius kibirkščių, girdėjosi dargi traškėjimo užesys. Kiekvienas ugnies liežuvis, išsitiesęs į dangų, ragino šaukė į kovą, tartum rago balsas; Meilučio žirgas, rodos, nebebijo, bet lėkė. Būryje jis pamatė sa-

vo jaunystės draugą Būtautą, su kuriom buvo jis prieš lenkus. Lenkai buvo jį sugavę, bet jis pabėgo ir pražuvo be žinios. Dabar jiedu vėl Perkūno dėka pasimatė akyvaizdoje kovos gando. Abiejų arkliai greitai juos prinešė prie gando kalno, prie kurio jau siūbavo skaitlinga ginkluota minia ir laukė, ką žyniai pasakys. Čia buvo jaunų kaip ažuolėlių karžygių, praleidusių savo gražiausias dienas kovose, buvo ir žilų senelių, kuriems ir jau atmintis nebenešė tiek pergyventų kovų valandų ir žalzdų, buvo ir moterų, norinčių nuožmam priešui akis išplikyti, kad tik neįleistų jį į šalį. Visi laukė tos valandėlės, kuomet ir jų kraujo lašas lems krašto laimę. Nebuvo čia jokių šeimyniškų pasikalbėjimų, ne, visi tylėjo vien manydami, jog reikia tėvynę gelbėti. Atvyko ir Žymukas su seneliu ir asistuoja ties Meilučiu. Šalia laužo pasirodo žynys ir, iškėlęs aukštyn rankas, griausmingu balsu praneša:

— Lietuviai, jūsų tėvynę užpuolė vokiečiai; mokėkit ginti dočių žemę. Pėsikai už dienės bus ir čia. Visi išsyk pakėlė ginklus ir sugriaužė:

— Kraujo; apginti arba numirti! Po tam visi sugriuvo garsion apylinkėje Raktūvės pilaitėn.

Pasirodė ties bokštu ir vadas, apsuptas senesnių, žilų, rumbais. Išmargintu karžygių ir susėdo tartis. Jų veidai rimti rodė, jog jie pasiryžę žuti čia, pilelės sienose, negu gėdingai apleidus palikti kryžiuotam plėšikui. Tarėsi nedaug, nes nebuvo daug ko kalbėti; visiems viskas buvo aišku. Tuo tarpu jaunesnieji rinkosi aplink sienas, nekantriai žiūrėdami į raudonuojančias nuo laužų ties mišku padanges, ir laukdami, kuomet ateis ta valanda, kada jie su kardu rankose galės pasirodyti savo šaunumu. O dar jaunesni, vos želstančiais ūseliais, nekantriai tripsėjo ir bandė savo ginklus. Pilelėn ioio,ėjo vis naujų ir naujų jėgų.

(T. B.)

lus, rusai: — dažniausiai keikėsi ir niekus pliauškę. Traukinėlis ėjo iš Ukmergės į Janavą 8 valandas. Jo šiluma apsiratus, buvo ne bloga sėdėt. Pakeleiviai kareiviai vien tik nekantravo ir nesikęsdami plūdo garvežį, mašinistą rusų keiksmus vartodami...

Atvažiavus į Janavą, užėmė į arbatinę. Čia randu daugiau dešimties kareivių. Jų veidai suvargę, paniūrę—matyti iš fronto. Manau sau: čia tai jau teks išgirsti barnių, keiksmų, pliauškimų ir pamatyti daug nemandagumų. Bet sėdžiu valandą, sėdžiu kitą—tyla! Kalbasi, bet patylom. O aš tik vienas ir man taip noris su kuom nors pasikalbėti.

Bet delko niekas neprašneka garsiai? O delto, kad protingas apsvarstymas jau mūsų brolių tarpe randasi. Nekomantieji mandagios, protingos kalbos pradėti, niekų irgi nepliauškia, laukia, kol kas ją pradės. Bet kadangi tokių nerasi, pradėjo tarpe savęs kas kartą garsiau kalbėti. Ir kas girdėti? Sakyčiau „rusų kultūra“, bet ne! Kaip tik atžagariai: — kritikuoja, peikia nekultūringus pasiėlgimus savo tarpo draugų, jų nedorumus, girtuokliavimą ir visą tą, kas kenksminga doram žmogui. Toj pačioj kalboj prieina ligi svarstymo valstybinių klausimų.

Zinoma, pirmiausia, kaip kariškiai, apie karą, mūsų žygius, paskiau apie techniką, sveikatą ir t. t. Gigeną Lietuvoj pradėjus svarstyti, priėjo ir prie „Haudlės mergaičių“. Bet tas klausimas rišasi didžiausiu pasibjaurėjimu. Visi jautė reikalą kovoti su žmogaus nupuolimu, su dvasios „bedugne“.

Štai viena valstybinių klausimų šaka, t. y. kovos reikalingumas mūsų šalyje prieš doros nupuolimą. O jei tas bus visiškai (socialiniai) panaikinta, tai kartu su tuo mi nyks venerinės ligos, nyks jaunimo žydinčio ištvirkimas ir iš dalies nyks, žlugs žmonių žiaurumas mūsų numylėtoj, taip dar brivioj šalyj. Taigi, negailėdamas laiko nei šio balto popierio, negaliu neparašyti tokio mandagumo, protingumo mūsų brolių kareivių. Malonu, kad veltui laisvo laiko neterioja ir jį sunaudoja kokiems protingiems pasitarimams, pasikalbėjimams, kaip tas būna kitose kultūringose valstybėse. Bet už tai kaip gaila, kad daug kareivių visai kitaip elgiasi ir teršia kariuomenės vardą.

II. L-kas.

Gana mums bemiegoti.

Tiek amžių svetimi mus vargino, buvom surakinti vien skurdo ir vargo pančiais. O dabar jau mes pamatėme aiškius savo laisvės žiedus, kurių jau senai geidė mūsų krūtinės. Ką daro mums svetimtaučiai? Dabar pajutę mūsų Steigiamąjį Seimą tuojaus stengias mūsų tvarką sunaikinti, bet vargšams nepavyks.

Kas mums reikalingiausia, tai šviesa, draugai. Reikia apsišviesti. Dabar kariuomenėj tarnaujant, kiek mes veltui laiko praleidžiam: kur nepažvelgi vien kortos, retai kur išgirsi knygą ar laikraštį skaitant, kortuoja. Del kortų pasidaro nesutikimų. Katras laimėja, tas juokias, o pralaimėjęs verkia. Dabar kaip galim gauti iš kuopos raštinės knygelių ir laikraščių, tai gali vienas mūsų skaityti, o kiti klausyti; netaip, kaip dabar kad yra: vienas parsineša knygutę ar laikraštį, tai negali vakare prie šviesos prisigrūsti: apstoje stalą kelios eilės, kelios partijos kortuoja, apie laikraštį nė pamanyti nenori.

Dabar, kaip girdžiame, kad įsikurs švietimo komisija kareiviams pralavinti, reikia kiekvienam stengtis iš visų jėgų kaip galėjus išmokti nors laišką parašyti: jog labai nemalonu kitą prašyti laišką parašyti.

Todel, draugai, į šviesą kas kiek gali, ir kelkim savo brangios tautos šalį. Meskime kortuotį, imkime plunksnos ir ginklą nepriklausomai mūsų tėvynei ginti.

Vargovaiškis.

Tautosaka.

I.
DAINOS.

4.

„Daina apie Didįjį Karą“ vaizduoja Lietuvą Vokiečių Rusų kare 1914—1918 metais. Ji panaši Baranaucko „Anykščių Šileiui“ ir pirmoji, mūsų supratimu, taip gailiai apverktė karo sunaikintą Lietuvą.

DAINA APIE „DIDIJĮ KARĄ“

Lietuvos brolių ir seselių aimanavimas.

Lietuva šalele, tu mano brangiausia,
ir visam pasauly esi garbingiausia.
Visi žmonių luomai tave garbavojo,
eilėms ir dainelėms apie tave klojo.
Nors per visą amžių apie ją rašyčiau,
Lietuvos grožybės neišpasakyčiau.
Kievienas mėgo čionai paviešėti,
katras negalėjo, nors sapne regėjo.
Už auksą, deimantą labiau išaukštinta,
buvai lig šio laiko, Lietuva, branginta.
Dabar jau ne laikas Lietuvėles gerbti:
jau atėjo laikas gailiai ją apverkti.
Akys aptemo ir kakta rasoja,
išgirdus tuos žodžius, kas Lietuvoj klojas.
Kaip žaibo greitumas ta žinija atėjo,
kad jau Lietuvoj karas prasidėjo.
Visi nusiminė ir rankas nuleido;
kiekvieno liūdnumas matyti ant veido.
Matutė, tėvelis augimo sūnelį,
manė, kad nuklosią jam laimingą kelią.
Dievo surėdymas — visai kitaip stojos:
iš laimės ir džiaugsmo vis ašaros klojas.
Skirkitės sūneliai nuo savo tėvelių:
jau reiks jums keliauti nelaimingu keliu
„Sudievu tėveliamis“ ir gailiai dūsavo,
broliai ir seselės verkdami dejavo.
Moterys alpdamos vyrus apgailėjo,
vyras duodams ranką, prabilt negalėjo.
Koksai buvo laikas, kas gal apsakyti,
ir kieno čia ranka įstengs aprašyti.
Ne vieną tėvelį, kaip spiečius bitelių
apstojo aplinkui mažučių vaikelių.
Koks tai buvo verksmas, tolimi girdėjo,
kad į karo lauką tėvelį lydėjo.
Užbaubė patrankos, lyg nasrai pragaro,
ir visas linksmybes Lietuvos uždaro.
Lietuva Tu brangi, mūsų žemele,
jau per tave teka vien kraujų upeliai.
Nevienam ant galvos jau ir plaukai stoja,
kad mūs brolių kaulus po orą nešioja.
Mūsų tikrų brolių, taip gi mylimųjų,
ir tikrųjų genčių, draugų, artimųjų —
Vienam gal koja, kitam ranką traukia,
nelaimingi broliai karo lauke šaukia:
„Matute, tėveli, nors vandens lašeli,
vilgyk mano žaizdas ant gryo laukeliol
Neturiu savųjų aplinkui sedėti,
o nė paduškėlės po galvele dėti.
Kietą akmenėlį po galvele dejuo;
Sunkiai sužeistas purvyne gulėjau.
Brolių lavonais aplink apguldytas,
tai vietoj gėlių esu apkaišytas“.
Lietuva, Lietuva, kur yr tavo sūnūs?
Miškuos, vandenyse pūna jų kūnai.
Ir į nelaisvę patekę mūs broliai
yra kankinti be jokios malonės:
rankos ir kojos yr visų strinė,
jau silpnas kvapas randasi krūtinėj.
Ne vienam teko anuos parėgėti,
kad be ašarų negali žiūrėti.

Visur karo laukas ir mūsų namelių,
nes patrankas matom mūs visuos lau-
[kelius].

Visi pradėjo gaudžiai raudoti,
kiti į žemę lindo kavotis.
Atleikia granatos ir atriumoja*)
it baisus liūtas, rodos, išsižiojęs.
Koki čia mums baimė tuo kartu matos.
karas nesigaili nė vargšo, siratos.
Pakoliai nuo amžių Lietuva stovėjo
dar tokios baimės niekas neturėjo.
Rodos kad ir žemė išsižiojus rytų,
jam didesnė baimė tik nesidarytų.
Nuo šuvių armotų puikūs mūrai grūva,
visi žmonių turtai ir gėrybės žūva.
Palikęs pelenuos namelius, gėrybes,
eik, žmogau, ieškoti dabar sau ramybės.
Ne vienas netekęs pastogės ir vietos,
turi eit ieškoti sau duonos po svietus.
Per laukus traukia su pulku vaikelių,
o per ašarėles nemato sau kelių.
Kur mūs gėrybės, kurias mes naudojome,
ir mūs visi turtai kur pasikavojo?
Taip graži Lietuva kaip rūdyt rūdyja,
karas kaip pragars jos viską suryja.
Kur mūs gyvulėliai, kuriuos mes auginom,
taip maloniai: šerėm, glostėm ir maitinom?
Norint naršiai gynėm, ašaras liėdami,
iš namų išleidom akims lydėdami.
Susėję būrelin sustoję raudojom,
rodos kaip kokį mylimą šarvojom.
Karas ant verksmų, ašarų nežiūri,
ir jokios malonės savyje neturi.
Kur mūs dirvelės ir rankų dirbimai,
kur dingo kariatės, brikės ir vežimai?
Viskas čia žūsta karo naguose,
lyg kokio besočio pragaro nasruose.
Mūs laukuos būbavo palšieji jauteliai,
mūs tvartuose žvengė berieji žirgeliai;
visi daug turėjom pilkųjų avelių,
ir nemažai buvo margųjų karvelių.
Šiandieną mūsų tos gėrybės žūsta,
ir nog mūs veidų ašaros nedžiūsta.
Lietuva, Lietuva, kaip tu permaintyta,
ir visa grožybė tavo sunaikyta!
Šiandien esi krauju sūnų aplaistyta!
Buvai Lietuva graži ir garbinga.
Jau šiandien stojais suvis nelaiminga.
Dabar vietoj darželių randasi kryželiai,
o vietoj gėlių, randasi kapeliai.
Dabar vietoj linksmybių vien ašarojimai,
o vietoj dainelių vien dūsavimai.
Dieve, o, Dieve, argi mūs apleidai,
kad tokią sunkybę ant mūsų daleidai!
Dieve, parodyk mums savo malonę,
Atolink tą baisią karo kotavonę!
Taip mūs tėveliai irgi daug kentėjo,
kada baudžiavon eit dirbti reikėjo.
Prieš šį baisy karą nėra ką lygti,
a nė šešėliu baudžiavą statyti.
Tokio liūdumo ant svieto nebuvo,
į kokį brangi Lietuva pakliuvo,
Dieve, pabodo jau mumis kentėti,
Kas neturim kur pasidėti!
Dieve, šaukiame, tvirtas gynėjau,
kodel mus apleidai, mūsų geradėjau!
Argi jau daleisi Lietuvai pražūti,
mums tavo vaikeliams vien kapuose pūti.
Marija, Marija! gelbėkie žmoniją,
kurią šiandien slėgia karas ir vergijai

Švenčiausia Panele, nors mes nusidėjome,
bet jau gana ilgai vargom ir kentėjome!
Jau treji meteliai, kaip mūsų broleliai
kenčia vargą, badą karo laukely.
Norints šilkuose kaikurie dėvėjo,
kiti net ir auksu puošti pradėjo.
Per gegužės dienas šauksme Panele,
gražiausia Tu esi, dangiška kvietkele.
Turbūt ne tvirtos buvo mūsų maldos,
jog neišklausė gaudžios mūsų raudos.
Matai, kaip vargstam ir kaip aimanuojam
karo prislėgti, kenčiam ir dejuojam.
Matai, jog negalim daugiau iškentėti,
o prie ko mes galim viltį turėti?
Jeigu ne prie Tavo, mūs užtarytoja;
Būkie mūs Lietuvos šiandien gelbėtoja.
Neduokie pražūti mums badų nasruose,
gelbėk, o Marija, šiuos vargo laikuose!

Padainavo Ilguvos parapijos
Antanas Sinkevičius, surašė Juo-
zas Kriaučiūnas.

Dvylika kareivio minčių kautynėse.

1. Nors aš žūsiu, bet kol pražūsiu, turiu kelias
priešus pražudyti, kad mano žuvinimas nebūtų Tėvynei
be naudos, o priešams džiaugsmui.

2. Jei žūsiu aš kūnu, tai liks mano dvasia, ir
niekas jos neįstengs užmušti, ir ji gyvuos amžinai lai-
svoj nepriklausomoj Tėvynei; o jei aš pasislėpsiu mū-
šy ir, išgamos darbą išpildęs, liksiu kūnu gyvas, ma-
noji dvasia tuokart numirs, ir išnyksiu lyg dūmai pa-
saulio būtybė.

3. Mirtis žmogui neišvengtina: jei ne šiandien toj
garbingoj kautynių lauko vietoj numirsiu už Tėvynės
laisvę, tai rytoj, senatvėj mirsiu taja paprastąja mirti-
mi, kokios laisvės karžygis negali trokšti.

4. Man žuvus šitose kautynėse, stosiu tų dvasių
eilėna, kurių atminimas gaivina lietuvių Tėvynės mel-
lę ir gaivins, kolei pasaulis bus.

5. Jei aš pabijosiu tos nebaisiosios mirties ir lei-
siu priešams užkrauti mūsų žmonėms jungą, vergausiu
visą amžių ir sunku bus paskui, nužengus į kapą, su-
sitikti su žuvusiomis už laisvę dvasiomis, kurios man
išmetinės.

6. Tik laisvės karžygio kapas didžiulis ir žibės
saulės spinduliuos, bet niekuomet bailio.

7. Kiekvienas gerai nutaikintas mano šūvis kerta
nuo Tėvynės rankų retežius ir griaua mūsų žmonių
vergijos kalėjimo sienas.

8. Kiekvienas padarytasis mano drąsus žygis da-
ro kietesniu ir aštresniu šimtmečiais pilekalnyje rūdy-
jusį Lietuvos laisvės ginklą ir kartu šipina ir minkšti-
na priešo ginklą.

9. Sykį pakėles ginklą turiu jį nenuleisti, kol nuo
jo žus plėšrieji žmonių užmanymai ir kol iškovosiu
Tėvynei laisvę.

10. Kiekvienas mano pralietas kraujo lašas bus
už aukso milijonus brangesnis ir spindės saulės skai-
stumu Lietuvos laisvėj.

11. Turiu aš nebijot garbės vainiko, bet drąsiai
nulenkt jam savo galvą.

12. Aš gimiau pasauly ne vien betiksliai gyventi
ir svajoti, bet vykinti tą, kas skirta nuo amžių.

Kurtavėnų savanoriai.

Žemė kariškiams.

Tęsiame toliau sąrašą tų kariškių, kurie patys ar jų šeimos jau yra gavę žemės.

Trakų apskritys Kruonių val. Šventenykų dvare žemės gavo — 1) kareivis Peliksas Zastanavičius — 20 deš. 2) Kareivis Juozas Kerševičius — 19 deš. 3) žuvusio kareivio tėvas Ignas Malinauskas — 20 deš.

Trakų apskr. Kaišėdorų val. Jodiškės dv.: 4) kareivis Petras Stanionis — 19 deš., žuvusio kareivio motina Jieva Jusukonienė — 20 deš. Visi aukščiau įvardyti kareiviai ar jų tėvai be žemės dar gavo po 50 pūdų vasarajaus, 30 pūdų rugių ir po 100 kelmų.

Mariampolės apskritys gavo žemės žuvusių kareivių tėvai: 6) Juozas Šilaitis — Mikališkio dvare 7) Juozas Kazlauskas — Javaravų dvare, 8) Kazys Litraitis — Liudvinavų dvare. — Žuvusiųjų savanorių tėvai: 9) Jonas Pažera — Mikališkio dvare, 10) Antanas Použa — Mikališkio dvare, 11) Juozas Lėdas — Mikališkio dvare, 12) Vladas Aleksynas — Iglišio dv., 13) Federas Mikalauskas — Iglišio dv., 14) Mikas Kumauskas — Iglišio dvare, 15) Juozas Mikalauskas — Iglišio dv., 16) Antanas Juodinkas — Iglišio dv., 17) Jonas Kriščiūnas — Naujo dvare, 18) Juozas Mantvila — Javaravų dv., 19) Stasys Zilinskas — Javaravų dv., 20) Juozas Kizelevičius — Liudvinavų dv. Gavę žinių kiek kuris kareivių gavo žemės, sužinoję — pranešime.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Iš Daugpilio tvirtovės parbėgo vienas lietuvių karininkas ir du puskarininkiai, kurie buvo lenkų nelaisvėj.

— Lietuvos laivininkų bendrovė jau įsigijo keletą laivų, kurie netrukus pradės plaukioti Nemunu tarp Kauno ir Klaipėdos. Netrukus L. laivininkų b-vė mano įsigyti ir jūrių laivą, kuris plaukios tarp Klaipėdos ir Naujorko.

— Lietuvos užs. reik. ministeris pasiuntė Suomijai užs. reik. ministeriui raštą, aiškindamas, dėlko lietuviai nedalyvavo Varšavos konferencijoje. Mūsų ministeris pažymi, kad lietuviams apie tą susivažlavimą nebuvo nieko pranešta, o toksai pasielgimas yra priešingas Elsinkių Konferencijos nutarimams, kur buvo nuspręsta nesitarti atskirai taikos su Rusais klausimu, tuom labiau nepranešus viena kitai. Bet lenkų suktybės suardė Pabaltijos valstybių sutartį.

Alytus. Vasario 16 d. čion buvo iškilmingai švenčiama. Į iškilmių vietą atėjo su muzika L. D. K. Gedimino pulkas. Vienas pilietis kreipėsi į pulką jausminga prakalba, kurioje nurodė pulko nuopelnus tėvynę beveduojant iš priešininko ir visos minios vardu dėkojo ir linkėjo sėkmingai toliau darbuotis Lietuvos labui.

Į tą kalbą atsakė pulk.-leitenantas Ladyga. Jam užbaigus kalbėti, pasigirdo galingas „valio“!

Paskui minia nuėjo į kapines aplankyti pirmųjų karžygių, žuvusių dėl tėvynės laisvės, kapus. Čion buvo pasakyta karštų prakalbų; orkestrui griežiant gėdulingą maršą ir pasigirdus kanuolių trenksmui ant a. a. karininko Juozapavičiaus kapo merginos uždėjo gražų padėkos vainiką. Iškilmė padarė visur nepaprastai gilaus, griaudingo įspūdžio.

Kaunas. Kovo 17 d. sugrįžo į Kauną iš Rusijos Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Delegacija, kuri važinėjo tartis belaisvių pasikeitimo reikalui. Delegacija pasiekė savo tikslą. Susitarta su bolševikų valdžia pasikeisti balandžio mėnesį per Latvių frontą lygiom pakaitoms 45 belaisvius bei įkaitus.

— Lietuvių Meno Kūrėjų Draugija paskelbė pašto ženklų Lietuvos Steigiamajam Seimui paminti konkursą (lenktyniavimą).

— Kovo 20 d. Miesto Rotušės salėje įvyko iškilmingas Valst. Tarybos posėdis, kuriame buvo priimti V. Tarybon Prūsų Lietuvos atstovai. Kalbėjo: V. Prezidentas, Tarybos pirmininkas, Mažosios Lietuvos atstovai ir Ministerių pirmininkas.

— Kovo 21 d. dėl susijungimo Dabiosios Lietuvos su Mažąja buvo iškilmingos pamaldos Žemalčių katedroje ir evangelikų bažnyčioje.

Kaunas. Kovo 17 d. pas Valstybės Prezidentą atsilankė Palangos gyventojų delegacija ir pareiškė, jog Palangos miestelio ir apylinkės gyventojai vienu balsu nutarė priklausyti Lietuvai. Pranešdama tatai Valstybės Prezidentui, delegacija prašo Lietuvos Valdžios pasirūpinti, kad Palangos krašto gyventojų norai kuoveikiausiai būtų įvykdyti.

— Pašto korespondencija į Vilkiją, Veliuoną, Šilnę ir Jurbarką bus vežama garlaiviais Nemunu.

Iš Lenkų pagrobto krašto.

Vilniaus miesto valdyba savo netikusiu šeimyninkavimu visiškai žlugdo miesto ūkį. Gyventojus stengiasi nuraminti žadėjimais, jog sujungus Vilnių su Lenkija bus galima gauti iš Lenkų didelių paskolų. Bet būdų, kuriais būtų galima išbristi iš skolų, valdyba nenurodo. Vilniaus miestas jau prieš karą buvo užtraukęs Anglijoj 12 milijonų aukso rublių paskolą. Lenkija dabar yra nugrimzdus į baisias skolas ir vargiai begalės kiek padėt Vilniaus miestui.

— Vilniuje nepaprastai siaučia lenkų cenzūra. Apie Kauno gyvenimą nieko neleidžia rašyti. Neleidžia rašyti apie dvarų išdalinimą kariškiams bei jų šeimynoms, apie parsidavėlių Aukštuolaitį apie Varšuvos streikus ir tt.

Lenkai ir „Rytų žemės“. Kovo 7 d. lenkai Vilniuje sušaukė profesinių sąjungų susirinkimą, kuris tarp kitko nutarė prašyti Lenkų Seimo bei vyriausybės, kad, prieš pradėsiant taikos derybas su bolševikais, Vilniaus žemės būtų galutinai prijungtos prie Lenkijos. Tuomet, girdi, visas pasaulis pamatysiąs jau įvykusį dalyką ir neišdrįsias priešintis.

Lenkų planai dėl Vilniaus. Vilniuje lenkai nutarė nedaryti visuotinio balsavimo, bet stačiai paskelbti tą kraštą Lenkijos Vilniaus apygarda ir įvesti ten civilinę valdžią su general-gubernatoriumi priešakyje. Nežiūrint to plebiscito reikalams atgabenta į Vilnių 15 vagonų popierio. Visuotinę balsavimą (plebescitą) lenkai žada daryti tik Minske.

— Vištyčio apylinkėj lenkai mobilizuoja 18—21 metų vyrus lietuvius. Dauguma vyrų bėga į šią pusę. Lenkai smarkiai baudžia jų tėvus.

Iš Mažosios Lietuvos.

Mažoj Lietuvoj. Prūsų lietuviams dabar tenka pargyventi labai sunki valanda. Prieš ateinant į Klaipėdos kraštą prancūzams, vokiečiai lietuviams labai gerinosi ir stengėsi kuogeriausiai sugyventi, prašydami užtarti vokiečius prieš būsiąčią Lietuvos valdžią. Net policija ir valdininkai atsakinėdavo lietuviškai. Bet atėjus prancūzams ir sudarius grynai vokišką „direktoriumą“, lietuvių padėtis žymiai pablogėjo. Vokiečiai vėl pradėjo žiauriausiu būdu persekioti lietuvius, drasko lietuvių vėliavas ir iaučiasi šalies ponais. Vokiečių milicija

atsisako lietuvius gint. Prancūzai į visus lietuvių nusi-skundimus maža tekreipia domės. Generolas Odry net nepriėmė viešai Prūsų Liet. Tarybos delegacijos. Prancūzai iki šiol nepašalina nei vieno senųjų kaizerio valdininkų — vokiečių, kurie jau nuo senai engia lietuvius.

Maisto reikalai yra labai blogi, kadangi vokiečiai didumą išveža per Nemuną, o privežt nėra iš kur.

Atskirtame Klaipėdos krašte vokiškasis direktoriumas vis dar pasilieka, tik dabar įvesti į jį du lietuviai: Simonaitis ir kun. Redys. Simonaitis priveizės policiją ir sienų saugojimą, o Redys bažnyčią ir mokyklą.

Generolas Odry vis dar laiko vokiečių pusę ir mažai tekreipia domės į lietuvių reikalus. Į Direktoriumą, pav., buvo įleisti tik tie lietuviai, kuriuos sutiko priimti vokiečiai „aldeitšai“. Visose įstaigose tebevartojama vokiečių kalba.

Įvažiavimas iš Vokietijos į atskirtąjį kraštą visai atviras ir užtat daugybė lietuvių turto (arklių, karvių, maisto, girių ir k.) plaukte plaukia į Vokietiją.

Prancūzų okupacinė kariuomenė susispietė daugiausia krašto viduryje, o jiems nėra kas gina.

Lietuvos reikalai svetur.

Lietuviai latvių valdžioje. Liepojų Lietuvos Konsulate jau užsirašė virš 10 tūkstančių. Liepojaus Šelpiamoji Valdyba atėmė Lietuvos piliečiam pašalpos knygeles ir daugiau nebeduoda jiems nei sriubos, nei duonos. Tokių pašalpos reikalingų lietuvių Liepojų yra apie pusantro tūkstančio.

Pažymėtina, kad su lenkais latviai taip begėdiškai nepasielgė.

Rinkimuose į Palangos miesto valdybą latvių okupacijos valdžia darė spaudimo į lietuvius ir, neprileisdama jų į rinkimus, norėjo sudaryti latvių daugumą. Latvių valdininkai verste verčia lietuvius prisiiimti latvių pilietybę, o kurie neprisiima, tuos žada išvaryti iš jų senai gyvenamų vietų.

Anglai ir prancūzai Lietuvos klausime. Dėl baltijos valstybių nepriklausomybės Anglų ir Prancūzų vyriausybių nuomonės labai skiriasi. Prancūzai norėtų prikelti didžiąją Rusiją su savarankiomis pakraščiu valstybėmis — federacijos pavidale. Anglai gi stovi už naujųjų valstybių nepriklausomybę, kurios su Anglais jau padarė įvairių sutarčių.

Pakraščio valstybių konferencija. Gegužio 15 d. Rygoje manoma sušaukti pakraščio valstybių susivažiavimą aptarti įvairių politikos, karo ir ūkio klausimams. Susivažiavime ketina dalyvauti ir Skandinavų valstybės.

Parengti tai Konferencijai laikinus projektus Rygoje yra sudarytas tam tikras Biūras. Tie projektai prieš Konferenciją bus paslūstę kiekvienai vyriausybei, kad galėtų dar prieš susivažiavimą prisiiusti pastabų bei patarimų.

Lietuvos Atstatymo B. vė Amerikoje organizuoja Naujorke valstybės banką.

Bostone sausio 17 d. susikūrė Amerikos Lietuvių Studentų klubas, kurio tikslas — teikti mokslieviams pašalpos, lavintis, suartinti Amerikos lietuvių studentus.

U ž s i e n y .

Čekai prieš lenkus. Čekų užsienio reikalų ministeris Benešas Tautos Taryboje pranešė, kad suirutės Ciešino Silezijos krašte buvo lenkų suruoštos. Lenkų agitatoriai vartojo žemiausias priemones, kurstydami gyventojus prieš čekų valstybę. Benešas šaukiasi į santarvę, prašydamas ginti to krašto žmones nuo lenkų provokacijų ir leisti gyventojams laisvai apsispręsti.

Žuvo prekių. Iš Amerikos buvo siūsta Lietuvos Raudonajam Kryžiui daug prekių. Pasirodo, kelyje daugybė tų prekių prapuolė. Lietuvos Konsulas Liepojų pranešė, kad tos prekės buvo išvogtos kraujant į laivą ir iškraujant.

Lenkai mellinasi latviams. Lenkų laikraščiai pastaruoju laiku pradėjo labai daug rašyti apie latvius. Latvių politikos klausimams pavedami ilgi straipsniai. Paveiksluoti lenkų žurnalai deda vaizdų iš latvių kariuomenės gyvenimo.

Nuvažiavus Lietuvos Karinei Misijai Amerikon, Lietuvos Liuosybės Sargų valdyba visus tosios organizacijos reikalus bei dokumentus perdavė Misijai. Tolymsnis Liuosybės Sargų organizavimas eis vadovaujant majorui Povilui Zadeikiui.

Nuo 1920 m. sausio 1 d. Amerikoje pradėjo kurtis iš anksčiau gyvavusių Liuosybės Sargų kuopų plati organizacija Liet. L. Sargų Sąjunga. Vyriausias Sąjungos tikslas: remti Lietuvos Nepriklausomybę žodžiu, darbu ir turtu. L. L. Sargų Sąjunga žada būti nuolatinė Amerikos lietuvių organizacija. L. L. Sargų Sąjungos Centras yra nusprendęs užmegzti artimų ryšių su Didžiosios Lietuvos organizacijomis: 1) Lietuvos Šiaulių Sąjunga; 2) Kareivių Prietelių Draugija; 3) Lietuvos Sporto Sąjunga.

Lenkai ir latviai. Iš Varšavos bei Vilniaus pareina žinių, kad lenkai nori turėti savo rankose Liepojaus miestą ir uostą.

Denikino armijos likučiai, kurie generolo Brodovo vedami, pasitraukė nuo Odesos išilgai Dniestro upės šiaurės link, dabar pasidavė lenkams, kurie juos nuginklavo.

Airių krašte (Anglijoje) šiuo laiku yra labai neramumu. Airiai nori išsivaduoti iš Anglų valdžios ir yra baisiai įnirtę prieš Anglus. Kad neįvyktų sukilimas, Anglai laiko Airių krašte 32 tūkstančių vyrų kariuomenės su artilerija, orlaiviais ir tankais.

Japonai pripažino de facto (ištikrujų) Armenų respublikos (Kaukaze) vyriausybę.

Del anglų stokos Austrijoje sustojo vaikščioje traukiniai, o Varšuvoje sustabdytos penkios didelės dirbtuvės.

Rusijoje Jekaterinburgo, Permes ir Ufos gub. bolševikų vyriausybė paskelbė visuotiną darbo prievolę nuo 18 iki 50 metų.

Bolševikų vyriausybė visus geležinkelius paėmė karo valdžios žinion (militarizavo). Netrukus manoma tas pat padaryti ir su odų dirbtuvėmis.

Riedamosios medžiagos dirbtuvėse darbininkai privalo dirbti 12 val. per dieną. Bolševikinė Rusija ant rąjį 1919 m. pusmetį turėjo 18 milijardų rub. pajamų, o išlaidų 150 milijardų. Vadinasi, valstybė turėjo 132 milijardų nuostolio.

Rusai del Lenkų taikos sąlygų labai piktnasi. Lenkai reikalauja, mat, kad frontas eitų per Smolenską ir Kijevą. Dauguma gudų ir ukrainiečių nenori pakliūt į lenkų ponų verguę. Su lenkų sąlygomis rusų tauta niekuomet nesutiks. Gyventojų minios rengiasi gintis.

Latviai išsiuntė į Rusiją ligi šiol Latvijoje tebe gyvenusius Rusų piliečius geležinkelininkus.

Ukrainos valstybinis universitetas Kamenec Podolske, nepaisydamas sunkių apystovų, tebeveikia. Studentų skaičius siekia arti pusantro tūkstančio. Studentai susibūrę į sąjungą, vadinamą „Akademična Hromada“.

Anglų laikraščiai jau pradeda netikėti lenkų leidžiamoms apie Lietuvą paskaloms, kadangi persitikrino, jog tos žinios dažniausia yra melagingos, iškraipytos.

Varšuvos Konferencija. Kovo pabaigoje lenkai pasikvietė į Varšuvą suomių, latvių, ukrainiečių ir rumunų atstovus tartis taikos su rusais klausimu. Bendros Konferencijos nebuvo, o tik įvyko atskirų pasitarimų lenkų su atvažiavusiais atstovais. Tuose pasitarimuose tečiau prie nieko tikro neprieita. Pasirodo, lenkai nenori išvien su kitomis valstybėmis tartis su bolševikais. Latviai irgi mano pradėti derybas su bolševikais visai skyrium. Suomiai taip pat.

Del latvių-estų sienos. Susirinkusioji Valko mieste latvių-estų sienai nuspręsti Konferencija pasirašė sutartį, sulig kurios sienų klausimą turi nuspręsti trečiųjų teismas. Į trečiųjų teismą eis abiejų valstybių užs. reik. ministeriai ir vyriausieji karo vadai, o į prezidiumą anglų pulk. Tallents, prof. Simpsonas. Teismo nusprendimai galutini ir be apeliacijos.

Latvių užs. reik. ministeris pareiškė, kad panašiu būdu reikės nuspręsti ir Lietuvos-latvių sienų klausimas.

Latviai ir Lenkai. Kai kurie latvių laikraščiai pradeda gailintis, kad leido lenkams apimti Lietgaliją. Latviai jau pradeda abejoti ar pasiseks lenkus išprašyti iš Lietgalijų.

Trockis ir darbininkai. Trockio įsakymu Rusijoje darbininkams smarkiausiai draudžiama streikuoti. Dirbti reikės komisarų nuožiūra 10, 12 ir 15 val. į dieną. Kas priešinas — sušaudomas. Paprasti darbininkai bus nusiųsti į sodžius.

Ukrainiečių reikalavimai. Ukrainiečiai pasiuntė Taikos Taryboms raštą prašydami pripažinti Ukrainos nepriklausomybę de facto, panašiai kaip Lietuvai, Latvijai, Estonijai, Gruzijai ir Azerbeidžanui.

Ukrainos etmanas Petliūra mano greitu laiku suorganizuoti 50 000 vyrų kariuomenę iš esamų Vokietijoje ukrainiečių belaisvių. Petliūra vėl rengiasi pradėti kovą del Ukrainos atvadavimo iš svetimųjų jungo.

Latvių - Estų sienų klausimas. Latvių - Estų derybos del Valko miesto iširo. Latviai siūlė padalinti Valką pusiau, bet estai nesutiko, kadangi ten gyventojų dauguma estų tautybės. Latviai reikalavo dar padaryti plebiscitą visame valsčiuje, estai tiko daryti tik pačiame mieste ir priemiesty. Estai atmetė ir latvių pasiūlymą neutralizuoti Valką dviem metams. Dėliai Valko klausimas palieka neišrištas.

Lietgalijų krašte. Latvių noras sujungti Lietgalius su Latviais išsipildė. Visas kraštas nuo bolševikų jau atvaduotas ir Latvių kariuomenei nėra reikalo toliau kariauti. Dabar jau einama prie taikos su rusais.

Traukdamies iš Lietgalijų bolševikai nieko nešigalėję. Visas ūkio ir pramonės mašinas išgabeno į Ž. Naugardą. Knygas ir šiaip dokumentus sudegino mieste. Bebegdami paėmė daug piliečių įkaitais. Gyventojų turto pagrobė už milijonus rublių. Vienu žodžiu ėmė, plėšė, vežė ką tik galejo. Del duonos kašnelio dažnai nužudydavo žmogų.

Bolševikams esant, gyvenimas Lietgalijos darėsi kas kart nepakenčiamesnis. Pūdas miltų jau kainavo 15.000 rub., silkė 200 r., svaras bulbinių miltų 150 rub., svaras raguočių gyvulių mėsos — 350 rub. Parduoti nieko negalėjo. Kai kuriuose valsčiuose jau buvo pradėjęs siausti tikras badas. Roždvario valsčiuje vienam kaime du broliai paplauna mažesnįjį tretįjį brolių, išverda ir suvalgo. Tai yra tikras atsitikimas: vaiko galva, kaulai nufotografuoti ir tebėra pas vietos komendantą.

Latviams dabar priseina viskas griuvėsiuos statyti. Pirmiausia jie griebėsi suorganizuoti Lietgalijų krašte savivaldybes. Jau visur eina rinkimai. Kad lietgalius patraukti prie latvių, važinėja Latvių valdžios bei visuomenės atstovai. Miestuos, miesteliuos jie daro mitingus, susirinkimus, kuriuose nurodoma latvių

siekiai Lietgalijos, pirmieji jų uždaviniai, kaip šalį organizuoti ir t. t.

Lietgaliai savo kovoj su rusinimu ir lenkinimu žymiai pasidavė svetimai įtakai. Lietgalijų kalbon apščiai įsimašė rusų, lenkų ir gudų žodžių. Tautinio susipratimo pas juos maža. Jie labiau surišti katalikų tikėjimu, o ne tautybe. Ačiu bažnyčiai lietgaliai pajėge išlaikyti savo kalbą ir papročius. Tose vietose, kur bažnyčia turėjo maža įtakos — lietgaliai surusėjo. Taip atsitiko apie Polocką ir Drisą. Lietgalijų miestuose gyvena daug žydų.

Lietgaliai iki šiol neturi savo mokyklų. Rusų burokratija buvo paėmus netik visą valdymo, bet ir švietimo darbą. Lietgalis savo prigimtą kalbą galėjo tik savo namuose ir bažnyčioje vartoti. Latviai, kad patraukti, arba, tikriau sakant, kad greičiau sulatvinti lietgalius, steigia ten tautines mokyklas, kuriose bus mokoma latvių ir lietgalijų kalba. Tik tam darbui varyti trūksta žmonių. Užtat Latvių valdžia jau įsteigė mokytojų seminarijas, kuriose bus priimami asmenys su mažu išsilavinimu.

Šiandien Lietgalijų kultūros departamentas paskelbė konkursą lietgalijų rašytojams; Rezeknėj šaukia jų suvažiavimą. Lietgalijų kraštą jau spėjo paliesti ir partijų agitacija deliai rinkimų į Steigiamąjį Seimą. Kandidatų į Steigiamąjį Seimą sąrašai jau paruošti.

A l b e .

Estų nepriklausomybės šventė. Dvieju metų Estų nepriklausomybės šventės dieną, vas. 24 d. Revely buvo didelė iškilmė, kuri prasidėjo paroda senam mieste. Iškilmės laike skambino varpai. Vyr. Kar. Vadą gener. Laidonerį ir kitus aukštuosius valstybės valdininkus pasitiko 6 orkestrai. Parodoj dalyvavo visos kariuomenės dalys. Aukštai skraidė daug orlaivių, darydami mirties kilpas. Iškilmėj dalyvavo daugybė piliečių.

Čekų-slovakų konstitucija. Vas. 28 d. Čekų vyriausybė patiekė Seimui Pragoje Konstitucijos projektą, kuriuo Čekų-slovakų valstybė skelbiama demokratinė su renkamu prezidentu respublika.

Judeničio armijos likučiai nuskirti keliauti pas Denikiną. Tos armijos vadai kreipėsi į Lietuvos valdžią, kad būtų leista daliai Judeničio kariuomenės gyventi Lietuvoj, bet Lietuvos valdžia atsisakė juos priimt.

Lenkų taikos sąlygos bolševikams. Lenkų vyriausybė taikos derybų su bolševikais pagrindan deda šias sąlygas: 1) Taikos sutartis bus padaryta be karo paliaubų prieš ją; 2) Rusai turi pripažinti Lenkijos sienas, kurios buvo 1772 m.; 3) Taikos sutartį patvirtins Rusų steigiamasis seimas.

Lenai ir nuostolių atlyginimo klausimas. Lenkai taikos derybose su bolševikais reikalau atlyginti visus Galicijoje rusų padarytus nuostolius, visam Lenkų krašte darytas rus. rekvizicijas ir gražinti pinigines skolas. Lenkai sutinka, kad dalis nuostolių būtų atlyginta prekėmis, o antra dalis turinti būt sumokėta auksu.

Oficialinė dalis.

Riaušinių teismas.

Už dalyvavimą priešvalstybiniam 3. m. vasario m. 22 — 23 d. d. sukilime šie kareiviai atiduoti Ypatinam Karo Teismui:

Š. m. vasario mėn. 29 d.:

Artilerijos pulko: 1) Štabo puskarininkas Antanas Kriaučiūnas, kaltinamas tame, kad laike sukilimo 1920 m. vasario 22—23 d. varė kareivius prie patran-

kų šaudyt į kariuomenę einančią maišinti sukilėlių ir kursė kareivius areštuoti savo viršininkus karininkus, 2) puskarininkas Martynas Jasmaitis, kaltinamas tame, kad prisidėjo prie sukilėlių komiteto ir išvaikė kareivius, nenorėjusius duot suareštuot pulko vadą; 3) Muzikantų komandos kareiviai: Perlis Maksas, Cimermanas Augustas ir pulko štabo kareivis Jarmokas Eduardas, kaltinami tame, kad vasario 23 d. rytmetį jie šaudė iš šautuvų į kariuomenę, einančią maišinti sukilėlių; 4) 7-os batarėjos kareivis Povilas Stašiškis, kaltinamas tame, kad prisidėjo prie sukilėlių komiteto ir ėjo žvalgo pareigas ir 5) 8-os batarėjos kareivis Pranas Lukoševičius, kaltinamas tame, kad prisidėjo prie sukilėlių komiteto ir nešė sargybą prie areštuotojo Vyriausio Karo Vado. Jų visų nusidėjimas yra įmatytas 110, 112 str. XXII Karo įst. kn. ir 14 p. § 12 Karo Teismo įst.

Š. m. kovo mėn. 2 dieną:

Aviacijos dalies: Specialistų komandos kareiviai: 1) Predkelis Bronius, 2) Skaisgiris Vincas, 3) Lukoševičius Adolfas, 4) Lvovas Mikas, 5) Matviejevas Jonas ir Rikiuotės kuopos kareiviai: 6) Ingaunis Antanas, 7) Stankaitis Domininkas, 8) Mackevičius Jonas, 9) Uljaševičius Leiba, 10) Puželis Juozas ir 11) Danielius Petras, kaltinami aktingame prisidėjime ir dalyvavime vasario 22—23 d. sukilime, vedime prievartos agitacijos, prievartos keliu apsiginklavime ir karininkų nuginklavime. Visų nusidėjimas įmatytas 110 str. XXII Karo įst. kn. ir 14 p. § 12 Karo Teismo įstatų.

Š. m. kovo mėn. 10 d.

Artilerijos pulko: 1) 8-os batarėjos puskarininkas Mickeliūnas Petras; 2) Štabo puskarininkas Visgirda Domininkas; 3) Štabo kareivis Kušneris Maksas ir 4) 1-os Gaubicų batarėjos puskarininkas Banišauskas Balys, kaltinami tame, kad jie: a) agitacijos būdu sukėlė tarp Artilerijos pulko kareivių maištą su tikslu pasipriešinti viršininkams, suardyti tarnybos priedermes ir sudaryti priešvalstybinį sukilimą; priėmė atatinamus žygius maištininkų apginklavimui; c) š. m. vasario 22—23 dieną pakėlė ginkluotą sukilimą; d. 21—23 organizavo maištininkų komitetą, įeidami į jo sąstatą su atsakomingsiomis pareigomis ir vadovavo sukilime. Visų nusidėdamasis darbas įmatytas 110 str. XXII K. įst. kn. ir pun. 14 § 12 Karo Teismo įstatų.

1-mo Raitelių pulko Vadaui įsakau praveisti išsėmtą kvotą apie dalyvavimą Raitelių pulko kareivių sukilime š. m. vasario 22—23 d. ir nusikaltusiems p. 14 § 12 Kar. Teismo įst. išnagrinėjimui ir nusprendimui jų bylų sudaryti prie pulko Karo Teisma, kitus nusikaltėlius, kurių nusidėjimas nėra aiškus ir reikalingas tardymo — pavesti Armijos Teismo Valstybės Gynėjui.

Pulko Teismui prie Kauno m. komendantūros įsakau eiti Karo (lauko) Teismo pareigas ir išnagrinėti bylas miesto kuopos kareivių prisidėjusių prie sukilimo š. m. vasario 22—24 dieną.

4-jo pėst. pulko Teismui įsakau eiti Karo (lauko) Teismo pareigas ir išnagrinėti bylas Artilerijos pulko 6-os batarėjos kareivių, traukiamų karo teisman už prisidėjimą prie vasario mėnesio sukilimo.

L. K. įs. Nr. 276.

Skelbiu patvirtintus Ypatingus Karo Teismo sprendimus:

a) apie Artilerijos pulko kareivius: Antaną Kriaučiūną, Martyną Jasmaitį, Perlį Maksą, Cimermaną Augustą, Jarmoką Eduardą, Povilą Stašiškiį ir Praną Lukoševičių:

1920 m. kovo mėn. 2 dieną Ypatingas Karo Teismas, išnagrinėjęs minėtų kareivių bylą, pripažino juos kaltais iš 110 str. XXII K. įst. kn. p. 14 § 12 Karo

Teis. įst. ir nusprendė: *Perlį Maksą, Cimermaną Augustą ir Eduardą Jarmoką nubausti mirties bausme; 2) nubausti Kriaučiūną Antaną — 4 metais kalėjimo, o Stašiškiį Povilą ir Lukoševičių Praną — 2 metais kalėjimo su visomis pasekmėmis iš 52 str. XXII K. į. kn. ir 3) Jasmaitį Martyną — pripažinti nekaltu ir išteisinti.*

Pastaba: Yp. Karo Teis. nusprendimas 1920 m. kovo 2 dienos.

Perliui Maksui, Cimermanui Augustui Valstybės Prezidento ir Jarmokui Eduardui Vyriausiojo Kariuomenės Vado malonimi dovanota gyvybė ir mirties bausmė pakeista sunkių darbų kalėjimu iki gyvos galvos.

Pastaba: Rezoliucija Valstybės Prezidento 1920 m. kovo 6 d. ir Vyr. Kariuom. Vado 1920 m. kovo 4 d.

b) Apie Aviacijos Dalies kareivius: Ingaunį Antaną, Mockevičių Joną, Puželį Juozą ir Danielių Petrą.

1920 m. kovo 7 d. Ypat. Karo Teismas išnagrinėjęs minimų bylą nusprendė 1) *Ingaunį Antaną* pripažinti kaltu iš 110 str. XXII K. į. kn. ir 14 p. § 12 K. Teis. įst. ir *nubausti sunkių darbų kalėjimu iki gyvos galvos* su visomis šios bausmės pasekmėmis; 2) *Danielių Petrą* pripažinti kaltu iš III str. XXII K. į. kn. ir *nubausti 4 metams sunkių darbų kalėjimu* su atėmimu visų teisių; 3) *Puželį Juozą* pripažinti kaltu iš III str. XXII K. į. kn. ir *nubausti 1 metais 4 mėnesiais sunkių darbų kalėjimo* ir 4) *Mackevičių Joną* pripažinti kaltu iš III str. XXII K. į. kn. ir *nubausti 3 mėnesiais* kalėjimo, atimant kariškio teises.

Pastaba: Yp. Karo Teismo nusprendimas 1920 m. kovo 7 d.

c) Apie Artilerijos pulko kareivius: Mickeliūną Petrą, Visgirdą Domininką, Kušnerį Maksą ir Banišauską Balį:

1920 metų kovo 10 dieną Ypatingas Karo Teismas išnagrinėjęs minimų kareivių bylą pripažino juos kaltais iš 110 str. XXII Kar. įs. kn. ir nusprendė: *Mickeliūną Petrą, Visgirdą Dominiką, Kušnerį Maksą ir Banišauską Balį nubausti mirties bausme su atėmimu jų visų piliečio teisių.*

Pastaba: Yp. Karo Teis. nusprendimas 1920 m. kovo 10 d.

Nusprendimas įvykdytas š. m. kovo 12 dieną 4 val. 45 m. ryto. (Aktas iš 1920—III—12 d.).
L. K. įs. Nr. 279.

Valgio pagerinimas.

Kad pagerinti valgis Velykų dienomis, įsakau išduoti kiekvienam kareiviui pirmom dviem dienom vietoje 2-jų svarų juodos duonos po pusantro svaro juodos ir po pusantro svaro baltos duonos; vietoj pusės svaro mėsos po vieną svarą kiaulienos arba $\frac{3}{4}$ sv. lašinių, cukraus vietoj 6 zolotn. po 12 zolotn. ir po 3 kiaušinius.

Baltą duoną ir mėsą gauti iš Intendantūros bendrovės taisyklėmis čekų reikalavimais.

Kiaušinius kariuomenės dalys turi nusipirkti pačios, gavus iš Intendantūros Skyriaus tam reikalui avansų.

L. K. įs. Nr. 277.

Armijos Teismas paskyrė teisiamajame posėdy nagrinėti:

1920 m. bal. 10 d. Mar. apskr. piliečių Julio Bujausko (Gelbudo) ir Kasto Ambrazevičiaus, kaltinamų 51 ir 453 Baudž. Stat. str. str., bylą.

Vyr. Leitenantas Budrevičius
Armijos Teismo Sekretorius.

Žemė kariškiams.

Vyriausioji Komisija Kariškiams žeme aprūpinti š. m. 17 d. posėdyje nusprendė paimti Valstybės nuo-

savybėn kariškiams žeme aprūpinti Rokiško apskrity:

1) iš Elzbietos Krosickienės žemės nuosavybės Virembos palivarką 172 deš. ir Lilino palivarką 153 deš. Viso apie 325 deš.

2) iš Vytauto Komaro įpėdinių Vyžunėlių pal. 170 dešimt.

3) iš Oskaro Rutkauskio iš Vilky pal. 70 dešimt., pradėdant nuo Močiekų sodžiaus žemės sienos abiejose kelio pusėse.

Tolėsiai imti dvarų žemėms paskirti Komisijos posėdžiai kovo 26, 31 ir bal. 1 d.

D. - J. Blynas

Komisijos Vedėjas-Sekretorius.

Del formos ir karinės išvaizdos

Dar kartą pabrėžiu, kad tarnybos valandomis neturi būti jokių siuntinėjimų bei paleidimų įvairiais reikalais. Kareiviai iš fronto ir komendantūrų atsiųsti Kaunan tarnybos reikalais, vaikščioja mieste ne sulig formos apsirengę, be diržų, neatidavinėja pagarbos. Pradėsiu vartoti griežtesnes priemones už mano įsakymų nepildymą.

L. K. [s. Nr. 268.

Algos kareiviams specialistams.

Skelbiu žiniai ir vadovavimuisi V. Prezidento užtvirtinto įstatymo nuorašą apie algas kareiviams specialistams pagal laipsnį ir specialybę:

Kareiviai specialistai skiriami į 4 rūšis:

I-os rūš. kareiv. spec. už specialybę gauna mėn. 200 auks.
II-os " " " " " " " 100 "
III-s " " " " " " " 50 "
IV-s " " " " " " " 25 "

Prie pirmos specialistų rūšies priskaitomi Auto bataliono monteriai mechanikai, Aviacijos dalies vyresnieji mechanikai ir kitų dalių panašūs specialistai.

Prie 2-os specialistų rūšies priskaitomi šoferiai monteriai, jaunesnieji mechanikai, elektro mechanikai, braižytojai meistrai (1-os rūšies staliai, kurpiai, račiai, siuvėjai ir kiti).

Prie 3-čios specialistų rūšies priskaitomi: šoferiai, motoristai, meistrų padėjėjai (2-os rūšies staliai, kurpiai ir k.).

Pastaba: Šoferiai gauna už specialybę, jeigu jie turi savo globoje mašiną.

Prie 4-sios specialistų rūšies priskaitomi šoferių padėjėjai, motociklistai, motoristų padėjėjai, gizeliai (gizeliu laikomas mokinys kurpių, stalių ir kitų dirbtuvių ir gauna už specialybę tik tada, jei dirbtuvėje išbūva ne mažiau, kaip 6 mėnesius ir dar nepripažintas meistru ar pusmeistru).

Pastaba: Šoferių padėjėjai, motociklistai, jaunesnieji mechanikai, motoristai ir jų padėjėjai gauna už specialybę mokesnį tik tada, jei jie turi savo globoje mašiną.

Medicinos ir veterinarijos felčeriai. Jaunesnieji felčeriai už specialybę gauna 80 auks. mėn.

Vyresnieji " " " " " " " 150 " "

Gailestingosios sesers gauna butą, maistą, atlyginimą už savo rūbus ir 250 " "

Ligoninės virėja — butą, maistą ir . . . 200 " "

Originale pasirašė: A. Smetona, Valstybės Prezidentas; Galvanuskas, Ministeris Pirmininkas.

Kaunas, 1920 m. Kovo mėn. 9 d.

L. K. [s. Nr. 270.

Skelbimas.

Skelbiu visiems Kauno miesto ir priemiesčių gyventojams, kad jau prasideda keitimas visų senų pasų ir asmens liudymų naujais pasais, prie ko reikalinga laikytis žemiau nurodytų taisyklių:

1) Pasai išduodami tiksliai Lietuvos piliečiams, pradėdant nuo 17 metų amžiaus.

2) Pilietis, norintis pakeisti arba gauti pasą, turintis visus reikalingus dokumentus tvarkoje, kreipiasi prie savo nuovadų Milicijos Viršininko dėl patikrinimo esančių pasų ir dokumentų, davimo apie save reikalingų žinių, pridėtą kvitą išgautą iš pasų skyriaus apie nufotografavimą asmens arba dvi fotografijas, įmoka milicijos nuovadoje 3 auksinus už pasą, nuovadoje nurodo piliečiui kuomet ir kur bus gaunamas pasas.

3) Piliečiai, neturintieji visų reikalingų dokumentų, arba pametusieji juos, paduoda prašymą į nuovadą, pridėdami kvitą, ir laikraštį skelbime apie dokumento pametimą, taipogi pridėda ir kvitą, išgautą iš pasų skyriaus apie nufotografavimą ar 2 fotografijas ir kartu su 2 liūdininkais jau turinčiais naujus pasus ir žinomis nuovados Viršininkui kaip nuolatinius Kauno miesto gyventojus atvyksta savo nuovadon dėl patikrinimo esančiųjų dokumentų ir paėmimo parodymų liūdininkų ir įmoka 3 auksin. už pasą.

Pastaba: Dėl piliečių labo, o taipogi gavimui vienodo didumo fotografijų prie Milicijos Valdybos atidaryta fotografija. Piliečiai gali fotografuotis nuo 9 val. ryto iki 1 val. dienos prie Milicijos Valdybos Daukanto gatvė Nr. 13. Už 2 fotografiją imama 3 auksinai.

4) Savo laiku bus paskelbta piliečiams per milicininkus kokias gatves ir kokie namai turėti fotografuotis ir išimti pasus.

5) Piliečiams padavus savo nuovadon reikalingus dokumentus ir žinias, taipogi ir pametusiems pasus išduodamas laikinas liudymas su teise gyventi iki bus pagamintas pasas.

Pastaba: Visi dokumentai esantieji liudymais gyventi, pasilieka pasų skyriuje, kiti gi gražinami savininkui.

6) Beturčiai, negalintieji užsimokėti už pasą ir už nufotografavimą gali būti paliuosuoti nuo mokesčio tik padavus nuovados viršininkui Kauno Miesto Milicijos Valdybos išduotą liudymą.

L. e. p. Miesto Milicijos Vadas.

Prašau savo brolio Julio Narvydo

Trumpaičių sodž. Skaisgirio valsč., Šiaulių apskr. meldžiu per brolių Juoza, kad yra savanoriu Lietkariuom., ir randasi Kaune. Jonas ir Pranas Narvydai
120 Grand St. Brooklyn N. J. U. S. A.

Kas žino,

kur dabar yra 2-jo pėstininkų pulko kareivis Andrius Raulynaitis, meldžiu pranešti šiuo antrašu: Aukštoji Panemunė, Kauno apskr. Vincui Raulynaičiui.